

# مخالفات الحج والعمرة والزيارة (الجمعية)

تخلفات مربوط به حج، عمره و زیارت

## تخلفات مربوط به حج، عمره و زیارت

کمیتة علمی انجمن خدمت به محتوای اسلامی به زبان‌های  
گونگون

*اشتباهات و تخلفات مربوط به عمره*

### اولاً: تخلفات و اشتباهات مردم در احرام.

ترک اعلام نیت احرام، به این معنا که فرد صدای خود را  
هنگام شروع احرام با ذکر نیت (لبیک) برای نسک مورد  
نظر بلند نکند.

سنت این است که صدای خود را بلند کند.

برخی از مردم گمان می‌کنند که احرام فقط به معنای  
پوشیدن لباس (لنگ و رداء) است.

احرام در واقع نیت ورود به نسک است و علامت آن اعلام  
نیت با لبیک گفتن است. بنابراین، هر کسی که به نیت حج یا  
عمره لبیک بگوید، وارد احرام شده است.

برخی از مردم گمان می‌کنند که غسل کردن برای احرام  
واجب است.

در واقع، غسل کردن برای احرام سنت است و برای کسی  
که آن را ترک کند، هیچ گناهی نیست.

برخی از مردم گمان می‌کنند که دو رکعت نماز قبل از احرام واجب و یا اینکه سنتی خاص است که باید حتماً خوانده شود، بنابراین همیشه آن را می‌خوانند.

درست این است که نماز قبل از احرام مستحب است، اما نماز خاصی برای این کار وجود ندارد. بنابراین، اگر نماز فرض یا هر نماز مشروع دیگری را خواند، می‌تواند بلافاصله پس از آن احرام ببندد.

برخی از مردم گمان می‌کنند که توقف در میقات و ورود به مسجد آن واجب است.

این امر واجب نیست؛ زیرا هر کسی که با لباس احرام آماده شده و از میقات عبور می‌کند و در همان محل یا در مقابل آن لبیک بگوید، همین برای او کافی است، همانطور که کسی که در هواپیماست، هنگام همراهی یا کمی قبل از آن لبیک می‌گوید تا از محدوده میقات تجاوز نکند.

عطر زدن به لباس احرام.

و درست آن است که تنها بدن را معطر کند.

برخی از مردم گمان می‌کنند که تراشیدن موهای زاید، کوتاه کردن ناخن‌ها و تراشیدن موهای زیر بغل هنگام احرام واجب است یا آن را از سنت‌های احرام می‌دانند.

بلکه این امر یک سنت عمومی است که هنگام نیاز انجام می‌شود.

احرام بستن پیش از رسیدن به میقات.

این برخلاف سنت است، اما اگر کسی در هواپیما باشد، می‌تواند احرام را کمی زودتر ببندد تا به دلیل سرعت هواپیما از موازات میقات باز نماند. همچنین اگر فردی بترسد که بخوابد و موازات میقات را از دست بدهد، می‌تواند احرام را بر اساس نیاز خود کمی زودتر ببندد.

عبور کسی که قصد انجام مناسک حج یا عمره دارد از میقات بدون احرام، به دلیل نادانی، یا سهل‌انگاری، یا به دلیل این که در هواپیما است.

کسی که قصد عمره یا حج داشته باشد ولی از میقات بگذرد و آنجا احرام نبندد، بر او واجب است که به میقات بازگشته و از آنجا احرام ببندد. همین‌طور اگر کسی از فرودگاه جده فرود آید و در هواپیما احرام نبسته باشد، به هر دلیلی، باید به یکی از میقات‌ها برود و از آنجا احرام ببندد. اما استثناهایی وجود دارد، مانند کسانی که اصلاً از میقات نمی‌گذرند یا به میقات نمی‌رسند، این افراد باید از جده احرام ببندند، مانند اهل سودان که با هواپیما یا کشتی به جده می‌آیند، مگر آنکه بدانند از میقات یلملم یا میقات جحفه عبور می‌کنند.

فهم نادرست از «لباس دوخته نشده» این است که آن را به معنای هر چیزی که دارای دوخت باشد در نظر می‌گیرند، به طوری که از پوشیدن کمر بند یا کفشی که دارای دوخت است، خودداری می‌کنند.

این تصور درست نیست؛ زیرا منظور از لباس دوخته شده لباس‌هایی است که به اندازه‌ی بدن دوخته یا برش خورده‌اند،

مانند پیرهن‌ها و شلوارها؛ زمانی که به شکل معمول خود پوشیده شوند.

پوشیدن دستکش، برقع، نقاب یا پوشش کامل صورت برای زن در هنگام احرام.

برای زنان واجب است که در حضور مردان غریبه، صورت و دست‌های خود را با چیزی غیر از نقاب و دستکش بپوشانند، زیرا پیامبر -صلی الله علیه و سلم- از پوشیدن این‌ها برای محرم نهی کرده است.

بعضی از مردم گمان می‌کنند که زن‌ها باید لباس ویژه‌ای برای احرام بپوشند که باید یا سیاه، یا سبز، یا سفید باشد.

این قول درست نیست؛ زن مُحرم می‌تواند هر لباسی که می‌خواهد بپوشد، به شرطی که در آن به زینت‌آرایی نپردازد.

بعضی از مردم بر این باورند که تغییر لباس احرام یا درآوردن آن جایز نیست.

صحیح این است که محرم می‌تواند لباس خود را تغییر دهد یا آن را بشوید و دوباره بپوشد.

اضطباع از اول تا آخرین لحظه‌ی احرام.<sup>1</sup>

---

1 اضطباع به این معناست که فرد هنگام احرام، از ابتدای احرام تا پایان آن، لنگ خود را به گونه‌ای بپوشد که یکی از دو گوشه‌ی آن را بر شانه‌ی چپ بیاندازد و طرف دیگر را از زیر بازوی راست خود عبور دهد.

صحیح این است که اضطباع تنها در طواف عمره یا طواف قدوم مشروع است.

امتناع از احرام و یا خارج شدن از آن بدون وجود دلیل شرعی.

واجب است که مُحَرَّم تا پایان اعمال حج یا عمره، احرام خود را حفظ کند، مگر اینکه علت شرعی برای شکستن احرام وجود داشته باشد، مانند «احصار» به معنای بازماندن از اتمام مناسک؛ بخاطر بیماری و یا ترس و یا غیره. در این صورت، برای او جایز است که تحلل کند و از احرام خارج شود. اگر هنگام احرام، تحلل را شرط کرده باشد، هیچ مشکلی ندارد. اما اگر شرط نکرده باشد، لازم است گوسفندی بعنوان فدیة ذبح کند، سپس سر خود را بتراشد یا مقداری از موهای خود را کوتاه کند و بعد از آن تحلل کند و از احرام خارج شود.

\*\*\*

## دوم: اشتباهات و تخلفات مردم در طواف.

التزام و پایبندی به دعاهای هنگام دخول مسجدالحرام و دیدن کعبه که در شریعت ثابت نیستند.

و سنت این است که فقط به دعاهایی که از پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- نقل شده است، اکتفا شود.

تلفظ نیت قبل از شروع طواف.

محلّ نیت در دل است، بنابراین بر زبان آوردن آن مشروع نیست.

برای احتیاط، طواف را قبل از رسیدن به حجرالاسود شروع کند.

و این از افراط و سختگیری است.

شروع طواف پس از عبور از حجرالاسود و در نظر گرفتن آن به عنوان یک دور، اشتباه است.

این اشتباه است؛ زیرا اگر این کار را انجام دهد، آن دور به حساب نمی‌آید.

بالا بردن دستان در هنگام رسیدن به موازات حجرالاسود، یا سه بار تکرار بالا بردن دستان، همانند نماز.

و سنت این است که فقط یک بار با دست راست به آن اشاره کند.

ایستادن طولانی هنگام رسیدن به موازات حجرالاسود.

سنت این است که از ایستادن طولانی خودداری شود.

از دحام شدید برای رسیدن به حجرالاسود و بوسیدن آن.

سنت این است که برای رسیدن به حجرالاسود از دحام نکند. اگر بدون از دحام توانست به آن دسترسی پیدا کند، آن را لمس کند، و در غیر این صورت فقط به سمت آن اشاره کند.

بازگشت برای اشاره و تکبیر گفتن، اگر هنگام عبور از حجرالاسود به آن اشاره نکرد و تکبیر نگفت.

همه‌ی این‌ها نادرست است؛ زیرا این سنتی است که زمان آن گذشته و بازگشت برای انجام آن توصیه نمی‌شود. همچنین، کسی که تکبیر را فراموش کرده یا عمداً آن را ترک کرده است، گناهی بر او نیست.

اختصاص دادن هر دور (طواف) به دعای مشخص.

برای این کار هیچ دلیلی وجود ندارد. سنت این است که طواف‌کننده هر دعایی که دوست دارد، از خیر دنیا و آخرت، بخواند و خداوند را با هر ذکر مشروعی مانند تسبیح (سبحان الله)، تحمید (الحمد لله)، تهلیل (لا اله الا الله)، تکبیر (الله اکبر) یا قرائت قرآن یاد کند.

رمل کردن [شتابان راه رفتن] در تمام دورهای طواف. سنت این است که رمل کردن فقط در سه دور اول طواف باشد.

عدم رعایت قراردادن کعبه در سمت چپ در هنگام طواف، بدونه عذر.

سنت این است که کعبه در سمت چپ طواف‌کننده باشد، بنابراین نباید در مخالفت با این امر تساهل کند. اما اگر به دلیل ازدحام یا مشابه آن نتوانسته باشد به این ترتیب طواف کند، گناهی بر او نیست.

بوسیدن رکن یمانی، یا اشاره به آن در صورت ناتوانی از بوسیدن آن.

سنت این است که فقط با دست رکن یمانی را لمس کند، اما بوسیدن آن جایز نیست. اگر نتوانست آن را لمس کند، نباید به آن اشاره کند.

لمس کردن و بوسیدن تمام گوشه‌های کعبه یا دیوارهای آن و دست کشیدن به آن.

این کار مخالف سنت است؛ زیرا تنها بوسیدن حجرالاسود و لمس کردن رکن یمانی مشروع است.

گمان اینکه لمس کردن رکن یمانی و حجرالاسود برای تبرک است، نه برای عبادت.

و همه‌ی این‌ها جهل و گمراهی است؛ زیرا نفع و ضرر تنها در دست خداوند است. و از عمر -رضی الله عنه- روایت شده است که به نزد حجرالاسود آمد و آن را بوسید و گفت: «إني أعلم أنك حجر لا تضر ولا تنفع، ولولا أني رأيت النبي صلى الله عليه وسلم يقبلك ما قبلتك». یعنی: «من می‌دانم که تو فقط یک سنگ هستی و نه ضرری می‌رسانی و نه فایده‌ای داری، و اگر نمی‌دیدم که پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- تو را بوسید، من هرگز تو را نمی‌بوسیدم».

بلند کردن صدای دعا به اندازه‌ای که سبب ایجاد مزاحمت برای طواف‌کنندگان شود.

سنت این است که انسان پروردگار خود را یاد کند و میان نفس خود و خداوند دعا کند تا موجب مزاحمت برای دیگران نشود.

مشغول شدن به عکاسی یا صحبت‌های جانبی در حین طواف.

آنچه برای طواف‌کننده مشروع است این است که با خشوع، خضوع و حضور قلب، پروردگار خود را یاد کند. تمام کردن طواف قبل از اطمینان از رسیدن به حجرالاسود.

واجب است که دور هفتم را کامل کند تا اطمینان پیدا کند یا به گمان غالب برسد که به موازات حجرالاسود رسیده است.

اعتقاد به این که دو رکعت طواف باید دقیقاً پشت مقام ابراهیم یا نزدیک به آن خوانده شود، به طوری که مردم برای این کار ازدحام می‌کنند و موجب آزار طواف‌کنندگان در ایام موسم [حج و عمره] می‌شوند و مسیر طواف آنان را مختل می‌کنند.

این گمان نادرست است؛ زیرا دو رکعت پس از طواف در هر نقطه‌ای از مسجدالحرام خوانده شود درست است. نمازگزار می‌تواند مقام ابراهیم را بین خود و کعبه قرار دهد، حتی اگر از آن فاصله داشته باشد، و در صحن یا ایوان مسجدالحرام نماز بخواند، بدون اینکه به دیگران آزار برساند، و می‌تواند نمازی توأم با خشوع و آرامش ادا کند.

طولانی کردن دو رکعت طواف و دعا پس از آن.

سنت این است که دو رکعت طواف را کوتاه بخواند و پس از آن هیچ دعایی نکند؛ زیرا چنین چیزی از پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- وارد نشده است.

خواندن دو رکعت نماز طواف به صورت مضطبع (انداختن لنگ بر روی شانه و رد کردن گوشه‌ای از آن از زیر بغل).

سنت این است که پس از اتمام طواف، لنگ خود را بلافاصله بر روی شانه‌هایش برگرداند.

\*\*\*

### **سوم: اشتباهات و تخلفات مردم در انجام سعی.**

مضطبع بودن در حین سعی. (رد کردن لنگ از زیر بغل و قرار دادن گوشه‌ی رد شده‌ی آن بر روی شانه).

پیشتر گفته شد که مضطبع بودن تنها در هنگام طواف مجاز است.

تلفظ کردن نیت قبل از آغاز سعی.

پیشتر گفته شد که جایگاه نیت قلب است و بیان آن با زبان درست نیست.

آغاز سعی کردن از مروه.

این اشتباه است، و کسی که چنین کاری انجام دهد، آن دور به حساب نمی‌آید.

گمان برخی از مردم این است که یک دور انجام سعی شامل رفت و برگشت است، بنابراین چهارده دور سعی می‌کنند.

این اشتباه است؛ زیرا رفتن از صفا به مروه یک دور است، و برگشت از مروه به صفا یک دور دیگر. شروع سعی از صفا و پایان آن در مروه است.

بالا رفتن تا بالاترین نقطه‌ی کوه صفا با این گمان که این کار الزامی است.

هیچ دلیلی بر الزامی بودن این کار وجود ندارد.

بلندکردن دست‌ها و اشاره با آن‌ها مانند آنچه در تکبیرهای نماز انجام می‌شود.

درست این است که تنها به سمت قبله رو کرده و دعاهای وارد شده را بخواند.

دویدن زن بین دو نشانه در هنگام سعی کردن به مانند مردها:

به اجماع علما برای زن مشروع این است که فقط به راه رفتن اکتفا کند؛ تا از آشکارشدن بدن خود جلوگیری کند.

اختصاص دادن هر دور از دورهای سعی به دعایی معین.

برای این کار دلیلی وجود ندارد، بلکه شخص می‌تواند هر دعایی که می‌خواهد بخواند بدون اینکه آن را به دعای خاصی اختصاص دهد.

بلند کردن صدا در سعی به‌گونه‌ای که موجب مزاحمت برای مردم شود.

سنت این است که انسان پروردگار خود را یاد کند و میان خود و خداوند دعا کند تا موجب مزاحمت برای دیگران نشود. شتاب کردن در سعی بین صفا و مروه در همه‌ی یک دور. سنت این است که شتاب رفتن فقط بین دو نشانه‌ی سبز رنگ باشد.

دو رکعت نماز خواندن پس از پایان سعی. برای این کار دلیلی وجود ندارد، پس انجام آن مشروع نیست.

سعی کردن به طور داوطلبانه در غیر از مناسک. سعی در غیر از مناسک مشروع نیست.

\*\*\*

### **چهارم: اشتباهات و تخلفات مردم در تراشیدن یا کوتاه کردن موی سر**

بی‌توجهی به تراشیدن یا کوتاه کردن کل موهای سر. سنت این است که موهای سر را به طور کامل بتراشد یا کوتاه کند. (یعنی از همه‌ی اطراف سر نه فقط یک قسمت آن). تراشیدن یا کوتاه کردن مو در داخل مسجدالحرام و انداختن موها در آنجا.

واجب است که مسجدالحرام را بزرگ داشته و مراقب نظافت آن باشیم.

تاخیر زیاد در تراشیدن یا کوتاه کردن مو منجر به فراموشی یا غفلت از آن می‌شود.

مناسب است که بلافاصله پس از اتمام طواف و سعی، این کار انجام شود.

انجام دادن کارهای ممنوعه‌ی احرام قبل از تراشیدن یا کوتاه کردن موی سر.

واجب است که هیچ‌یک از کارهای ممنوعه‌ی احرام انجام نشود، مگر بعد از تراشیدن یا کوتاه کردن موی سر.

\*\*\*

*اشتباهات و تخلفات مربوط به حج.*

**اول: اشتباهات و تخلفات مردم در روز ترویہ (روز هشتم ذوالحجه).**

گمان برخی از مردم در رابطه با اینکه آنچه مشروعیت دارد این است که در روز ترویہ از مسجدالحرام و یا زیر آبریز کعبه احرام بسته شود.

درحالی‌که سنت این است که شخص در همان‌جایی که سکونت دارد احرام ببندد؛ چه در مکه باشد یا در منا.

تاخیر انداختن احرام به بعد از نماز ظهر.

در حالی که سنت این است که در وقت چاشت روز تروییه، قبل از نماز ظهر، برای حج احرام ببندد.

ترک شب گذراندن در منا با وجود توانایی انجام آن.

و سنت این است که حاجی در صورت توان شب را در منا بگذراند؛ زیرا پیامبر -صلی الله علیه و سلم- این کار را انجام داده‌اند.

جمع کردن نمازها در منا.

سنت این است که در منا نمازها به صورت قصر (شکسته) و بدون جمع (یعنی هر نمازی در وقت خود) خوانده شوند؛ زیرا پیامبر -صلی الله علیه و سلم- اینگونه عمل کرده‌اند.

\*\*\*

## دوم: اشتباهات و تخلفات مردم در روز عرفه

ایستادن در عرفات در بخشی از روز هشتم به عنوان احتیاط.

این از تکلف و غلو است که از آن نهی شده است.

خارج شدن به سمت عرفات از روز هشتم یا شب نهم و شب گذراندن در آنجا.

این برخلاف سنت است و با این کار، سنت شب گذراندن در منا ضایع می‌شود.

ایستادن خارج از حدود عرفات.

بر حاجی واجب است که دقت به خرج دهد تا داخل حدود عرفات ایستاده باشد.

گمان اینکه حتماً باید نماز را با امام در مسجد نمره خواند و ازدحام شدید برای ماندن در آنجا.

این ضروری نیست و ازدحام به خاطر آن مشروع نیست.

متمایل شدن به سمت کوه (الآل) هنگام دعا.

سنت این است که رویش به سمت قبله باشد.

باور به واجب بودن صعود به کوه ایلال یا اینکه این کار از اعمال حج است یا اینکه در آن فضیلت یا برتری نسبت به سایر بخش‌های عرفات وجود دارد.

هیچ دلیلی بر این موضوع وجود ندارد، بلکه این برخلاف روش پیامبر -صلی الله علیه و سلم- است.

نامیدن کوه «الآل» به کوه رحمت یا کوه دعا.

صحیح این است که نام آن کوه «الآل» است و دلیلی بر نامیدن آن به کوه رحمت یا دعا وجود ندارد.

وارد شدن به گنبدی که بر روی کوه عرفات قرار دارد، و نامیدن آن به گنبد آدم و نماز خواندن در آن و طواف کردن گرد آن مانند طواف خانه‌ی کعبه.

و تمام این‌ها از بدعت‌های ممنوع است که ممکن است به شرک منتهی شود.

تبرک جستن به ستونی که بر بالای کوه رحمت در عرفات نصب شده و نوشتن نام‌ها بر روی آن.

همه‌ی این کارها از بدعت‌هایی است که از آن نهی شده و چه بسا ممکن است به شرک منتهی شود.

قرار دادن پول در شکاف‌های کوه عرفات یا کوه نور، یا قرار دادن مو، ناخن یا قطعه‌هایی از لباس و اعتقاد به اینکه این کار باعث بازگشت صاحب آن به این مکان‌ها می‌شود.

همه‌ی این کارها از بدعت‌هایی است که از آن نهی شده و چه بسا ممکن است به شرک منتهی شود.

گمان برخی از مردم در رابطه با وجوب ایستادن در مکانی که پیامبر -صلی الله علیه و سلم- در آن ایستاده‌اند، یا برای این کار خود را به‌سختی باندازد.

صحیح این است که این کار واجب نیست و به سختی انداختن خود برای آن نیز مشروع نیست.

تلف کردن وقت و ترک دعا و ذکر و مشغول شدن به کارهایی که فایده‌ای ندارد.

تأخیر در شروع دعا تا نزدیک غروب آفتاب یا آخر روز.

به‌سختی انداختن خود در ایستادن برای دعا و گمان اینکه این کار سنت است، یا گمان اینکه وقوف در عرفات همان ایستادن برای دعا است.

و صحیح این است که ایستادن در عرفات به این معناست که در این زمان در آنجا حضور داشته باشد، خواه ایستاده باشد یا نشسته، سوار بر وسیله‌ی نقلیه باشد یا پیاده.

حرکت از عرفات پیش از غروب خورشید.

این کار حرام است؛ زیرا خلاف سنت پیامبر -صلی الله علیه و سلم- است.

تأخیر در حرکت بعد از غروب آفتاب بدون عذر.

و سنت آن است که بلافاصله پس از غروب آفتاب از عرفات خارج شود، مگر در صورت وجود عذر.

برخی از مردم گمان می‌کنند که ماندن در عرفه در روز جمعه معادل هفتاد حج است.

اما هیچ دلیلی برای این باور وجود ندارد.

\*\*\*

**سوم: اشتباهات و تخلفات مردم در رفتن به سوی  
مزدلفه و شب گذراندن در آنجا**

شتاب کردن در هنگام حرکت از عرفات و ایجاد مزاحمت با خودروها.

سنت آن است که با آرامش و وقار از عرفات حرکت کند، و آزاری به دیگران نرساند.

گمان برخی از مردم در رابطه با مشروعیت غسل کردن برای شب گذراندن در مزدلفه.

هیچ دلیلی بر مشروعیت این کار وجود ندارد.

گمان برخی از مردم در رابطه با مستحب بودن پیاده شدن از وسیله نقلیه و وارد شدن به مزدلفه به صورت پیاده.

هیچ دلیلی بر مشروعیت این کار وجود ندارد.

نزول در مکان پیش از آنکه مطمئن شود داخل محدوده مزدلفه است.

ترک ادای فوری نماز به محض ورود به مزدلفه.

سنت آن است که به محض رسیدن به مزدلفه، فوری نماز را به جای آورد.

مشغول شدن به جمع سنگریزه‌ها در ابتدای ورود به مزدلفه و تأکید بر آن، و گمان اینکه این کار مشروعیت دارد.

و هیچ دلیلی برای این باور وجود ندارد.

تأخیر نمودن در ادای نماز مغرب و عشا تا خارج شدن وقت آنها، یعنی تا نیمه‌ی شب.

واجب است که نماز مغرب و عشاء قبل از نیمه‌ی شب ادا شود، حتی اگر هنوز شخص به مزدلفه نرسیده باشد.

احیای شب مزدلفه با نماز یا عبادت یا سرگرمی و بازی.

و سنت آن است که با تأسی به پیامبر -صلی الله علیه و سلم- بلافاصله به خواب و استراحت بپردازد تا برای انجام کارهای روز عید آماده و سر حال باشد.

خروج افراد ضعیف و همراهان آنها قبل از نیمه‌ی شب واجب است که آنها تا بعد از نیمه‌ی شب از مزدلفه خارج نشوند.

خروج قبل از اذان صبح برای افراد غیر ضعیف و کسانی که افراد ضعیف همراهشان نیست.

واجب است که حاجی تا نماز صبح در مزدلفه بماند. تأخیر در خارج شدن از مزدلفه تا طلوع خورشید. سنت این است که حاجیان قبل از طلوع آفتاب از مزدلفه خارج شوند.

\*\*\*

#### **چهارم: تخلفات و اشتباهات مردم در روز قربانی**

گمان برخی از مردم در رابطه با اینکه غسل کردن قبل از رمی یا سنگ انداختن مشروعیت دارد.

هیچ دلیلی بر مشروعیت این عمل وجود ندارد.

شستن سنگریزه‌هایی که با آن جمرات را رمی می‌کند.

هیچ دلیلی برای مشروعیت این عمل وجود ندارد.

این اعتقاد که رمی (سنگ انداختن در محل شاخص‌ها) تنها در صورتی صحیح است که سنگ‌ریزه‌های جمع شده در مزدلفه باشد.

هیچ دلیلی بر این عمل وجود ندارد، بنابراین می‌تواند سنگ‌ریزه‌ها را از هر جایی بردارد.

رمی کردن با چیزی غیر از سنگ‌ریزه و یا با سنگ بزرگ.

این کار مخالف با روش پیامبر -صلی الله علیه و سلم- است.

خشمگین شدن در هنگام رمی و باور به اینکه آنچه هدف قرار می‌دهد شیطان است.

تشکیل حلقات و گروه‌های متصل در هنگام رفتن برای رمی و آزار رساندن به مردم.

زیاده‌روی در ذکر هنگام رمی (انداختن سنگ‌ریزه).

اولویت این است که فقط به تکبیر اکتفا شود.

انداختن هفت سنگ به طور یکجا.

در این حالت، تنها یک سنگ برای او محسوب می‌شود و لذا باید هر سنگ به طور جداگانه انداخته شود.

قرار دادن سنگ‌ریزه‌ها در حوض بدون انداختن آن‌ها.

این کار کافی نیست، بلکه باید سنگریزه‌ها را حداقل در حدی که به آن رمی گفته شود، بیندازد.

باور به اینکه دیواری که در آنجاست مقصود رمی کردن است و مقصود اساسی آن است.

آنچه مشروع است این است که سنگریزه را در حوض بیندازد، اگرچه به آن دیوار برخورد نکند.

انداختن سنگریزه از راه دور و اطمینان حاصل نکردن از اینکه درون حوض افتاده است.

ایستادن برای دعا بعد از سنگ زدن به جمره‌ی عقبه.

این کار مشروع نیست، زیرا دلیلی بر مشروعیت آن وجود ندارد.

ذبح حیوان حج تمتع و قران قبل از روز قربانی.

اگر کسی چنین کاری انجام دهد، قربانی او معتبر نخواهد بود و باید آن را دوباره در زمان مقرر شرعی، یعنی روز عید تا پایان ایام تشریق، ذبح کند.

تمایل برای صدقه دادن قیمت قربانی به جای ذبح حیوان.

هر کس چنین کاری را انجام دهد، برایش کافی نیست و باید حیوان قربانی کند.

تراشیدن یا کوتاه کردن بخشی از موی سر.

سنت این است که موهای سر را به طور کامل بتراشد یا کوتاه کند.

اکتفا کردن به طواف قدوم و انجام ندادن طواف افاضه، و یا تقدیم طواف افاضه بر وقوف در عرفات و مزدلفه.

کسی که این کار را انجام دهد، حجتش صحیح نیست؛ زیرا طواف افاضه یکی از ارکان حج است و حج بدون آن صحیح نمی‌شود، و نمی‌توان آن را قبل از وقوف در عرفات و مزدلفه انجام داد.

\*\*\*

### **پنجم: اشتباهات و تخلفات در اعمال روزهای منا (ایام تشریق)**

تساهل در نیابت دادن و وکالت دادن برای رمی جمرات.

اصل بر این است که حاجی باید خود شخصاً رمی انجام دهد، مگر به دلیل عذر شرعی معتبر که به او اجازه می‌دهد، برای این کار به کسی وکالت دهد.

مسافرت برای کسی که قبل از پایان اعمال و انتهای روزهای حج برای رمی وکالت داده است.

این اشتباه است، و بر او واجب است که در منا یا مکانی که در آن است بماند تا اعمال حج تمام شود، سپس طواف وداع را انجام داده و خارج شود.

سنگ انداختن در ایام تشریق قبل از زوال خورشید.

سنت این است که رمی جمرات باید بعد از زوال خورشید انجام شود.

## رعایت نکردن ترتیب در رمی جمرات

در رمی جمرات واجب این است که ترتیب رعایت شود، به این صورت که ابتدا باید جمره‌ی اولی، سپس جمره‌ی وسطی و بعد جمره‌ی بزرگ که همان جمره‌ی عقبه است را سنگ بیندازد. اگر کسی ترتیب را برهم زد یا خلاف آن عمل کرد، باید دوباره آن را به ترتیب صحیح سنگ بیندازد و ابتدا از جمره‌ی اول شروع کند و بعد جمره‌های بعدی را سنگ بیندازد.

ایستادن برای دعا بعد از رمی جمره‌ی عقبه.

سنت این است که دعا تنها بعد از سنگ انداختن به جمره‌ی اولی و وسطی انجام شود.

\*\*\*

## ششم: اشتباهات و تخلفات مردم در طواف وداع

انجام دادن طواف وداع پیش از رمی جمرات در روز آخر؛ تا اینکه بعد از رمی فوراً سفر کند.

این کار اشتباه بوده و کسی که آن را در غیر وقتش انجام دهد برایش کافی نیست و باید بعد از رمی دوباره طواف کند.

وکالت دادن به شخصی برای انجام رمی از سوی خود و طواف کردن قبل از انجام رمی توسط وکیل.

صحیح این است که او باید صبر کند تا زمانی که وکیل رمی را انجام داده باشد، سپس طواف وداع را انجام دهد.

پشت نکردن عمدی به کعبه و به صورت عقب‌گرد برگشتن برای تعظیم و بزرگداشت کعبه.

هیچ دلیلی بر مشروعیت این کار وجود ندارد و بهترین راه و روش، راه و روش محمد -صلی الله علیه و سلم- است. توقف برای دعا کردن هنگام خروج از مسجدالحرام.

و هیچ دلیلی برای این کار وجود ندارد.

اقامت طولانی در مکه پس از طواف وداع بدون عذر شرعی معتبر.

واجب این است که پس از طواف وداع، سریعاً از مکه خارج شود و اگر برای انتظار همراهان یا خرید وسایل سفر و امثال آن تأخیر نماید، هیچ اشکالی ندارد.

اگر فرد مدت طولانی بدون عذر شرعی پس از طواف وداع در مکه بماند، باید طواف وداع را دوباره انجام دهد.

#### *اشتباهات و تخلفات مربوط به زیارت مسجد نبوی*

لمس کردن دیوارها و نرده‌های فلزی هنگام زیارت قبر پیامبر -صلی الله علیه و سلم- و بستن نخ و موارد مشابه به پنجره‌ها به قصد تبرک جستن.

برکت در چیزی است که الله و پیامبرش -صلی الله علیه و سلم- تشریع کرده‌اند، نه در بدعت‌ها.

رفتن به غارها در کوه احد، و دیگر غارها مانند غار حراء و غار ثور در مکه، بستن پارچه در آنجا، خواندن دعاهایی که الله به گفتن آنها اجازه نداده است، و تحمل کردن سختی در انجام این کارها.

و همه‌ی این‌ها بدعت‌هایی هستند که هیچ اصل و اساسی در شریعت پاک اسلام وجود ندارند.

زیارت برخی از اماکنی که ادعا می‌شود از جزء آثار پیامبر -صلی الله علیه و سلم- هستند، مانند محل نشستن شتر پیامبر -صلی الله علیه و سلم-، چاه انگشتر یا چاه عثمان، و برداشتن خاک از این مکان‌ها برای تبرک جستن.

به‌فریاد خواندن مردگان هنگام زیارت قبرهای بقیع و قبرهای شهدای احد، و انداختن سکه‌ها در آنجا به‌نیت نزدیک شدن به آنها و تبرک جستن به کسانی که در آنجا آرامیده‌اند.

این از اشتباهات بزرگ و بلکه از شرک بزرگ است، همان‌طور که علما ذکر کرده‌اند و قرآن و سنت پیامبر -صلی الله علیه و سلم- به آن اشاره دارند؛ زیرا عبادت فقط برای خداوند است و نمی‌توان چیزی از آن را به غیر او اختصاص داد، مانند دعا، قربانی، نذر و امثال آن، به دلیل فرمایش خداوند:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ...﴾

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾. یعنی: (و [به چیزی] امر نشدند مگر آن‌که الله را عبادت کنند، در حالی

که دین را برای او خالص گردانند و به توحید روی آورند).  
[بینه: ۵]

و درود و سلام الله بر پیامبرمان محمد باد

## فهرست

- 2.....تخلفات مربوط به حج، عمره و زیارت
- 2.....اشتباهات و تخلفات مربوط به عمره
- 2.....اولاً: تخلفات و اشتباهات مردم در احرام
- 6.....دوم: اشتباهات و تخلفات مردم در طواف
- 11.....سوم: اشتباهات و تخلفات مردم در انجام سعی
- چهارم: اشتباهات و تخلفات مردم در تراشیدن یا کوتاه کردن موی سر
- 13.....
- 14.....اشتباهات و تخلفات مربوط به حج
- اول: اشتباهات و تخلفات مردم در روز ترویبه (روز هشتم ذوالحجه)
- 14.....
- 15.....دوم: اشتباهات و تخلفات مردم در روز عرفه
- سوم: اشتباهات و تخلفات مردم در رفتن به سوی مزدلفه و شب گذراندن
- 18.....در آنجا
- 20.....چهارم: تخلفات و اشتباهات مردم در روز قربانی
- 23.....پنجم: اشتباهات و تخلفات در اعمال روزهای منا (ایام تشریق) .....
- 24.....ششم: اشتباهات و تخلفات مردم در طواف وداع
- 25.....اشتباهات و تخلفات مربوط به زیارت مسجد نبوی